

**Επιχειρηματικότητα και Οικονομική Στρατηγική στην Κύπρο κατά το πρώτο
μισό του 19^{ου} αιώνα: Η περίπτωση του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη
(Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2021)
Κυπριανός Δ. Λούης**

Το βιβλίο του Κυπριανού Δ. Λούη με τίτλο «Επιχειρηματικότητα και Οικονομική Στρατηγική στην Κύπρο κατά το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα: Η περίπτωση του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη» αποτελεί μία από τις πρόσφατες εκδόσεις του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών.

Στο βιβλίο εξετάζονται οι οικονομικές λειτουργίες που επιτελούσε ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης ως έμπορος και διοικητικός παράγοντας στην κυπριακή αγορά. Ο Μαρκαντωνίδης ήταν ο κοινωνικός τύπος του κεφαλαιούχου, ο οποίος συνδύαζε τα διοικητικά και τα οικονομικά πλεονεκτήματα της θέσης του, τις οικογενειακές καταβολές, τις πολιτικές προσβάσεις, καθώς και τις επιχειρηματικές δραστηριότητές του, για να επιτύχει τους στόχους του. Η τυπολογία και η ιδιαιτερότητα της επιχείρησης του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη οφείλεται στην επινοητικότητα και την επιχειρηματική στρατηγική που υιοθέτησε. Η επιχειρηματική στρατηγική του συνέβαλε στην εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσω της συγκέντρωσης των «βιομηχανικών» προϊόντων (εμπορευμάτων), τόσο για τη διακίνηση προϊόντων όσο και για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων, όπως μικρών εταιρικών εμπορικών συμπράξεων, μονοπωλιακού τύπου εκμεταλλεύσεων και εκμισθώσεων φορολογικών προσόδων και τσιφλικιών.

Η σχέση του με τους ξένους μεγαλεμπόρους βασιζόταν στη σταδιακή αμοιβαία σχέση εμπιστοσύνης, η οποία αποκτήθηκε και αποτελούσε την απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των μεταξύ τους συναλλαγών. Η εκμίσθωση φορολογικών και τσιφλικιακών προσόδων εκ μέρους του Μαρκαντωνίδη δημιούργησε μια εταιρική σχέση η οποία με τη σειρά της οδήγησε σε μια «ιδιοκτησιακή πραγματικότητα» ως προς τη διαχείριση αυτών των προσόδων. Με τη συνεργασία ενός δικτύου μεσαζόντων που είχε ισχυρή διασύνδεση με τους τόπους παραγωγής ή μέσω της εκχώρησης ομολογίας προθεσμίας εισπρακτέας προς τους παραγωγούς, ο Μαρκαντωνίδης ανέπτυξε ένα ευρύτατο δίκτυο εκμετάλλευσης των εμπορευμάτων και πρώτων υλών του τόπου για λογαριασμό εξαγωγέων και ξένων εμπόρων. Πρόκειται για τις εμπορευματικές καλλιέργειες του βαμβακιού, του μεταξιού και, στη συνέχεια, των χαρουπιών, οι οποίες αποτελούσαν τον κεντρικό χαρακτήρα των ανταλλαγών σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο.

Επιπλέον, στο βιβλίο εξετάζονται διεξοδικά οι πρακτικές που σχετίζονταν με την αγορά και την πληρωμή του εμπορεύματος. Η προαγορά αποτελεί ένα ζήτημα που δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς και είναι συνυφασμένο με τις σχέσεις εξάρτησης και εκμετάλλευσης. Οι μηχανισμοί φοροείσπραξης, τους οποίους εγκαθίδρυσε ο Μαρκαντωνίδης, απέβλεπαν στην αύξηση του κέρδους από τον αγοραστή των φόρων. Ο ίδιος διετέλεσε επίσης εκμισθωτής εμπορευματικών τσιφλικιών, ιδιοκτήτης εργαστηρίου και αποθηκευτικού χώρου.

Με την παρούσα μελέτη αναδεικνύεται ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο πλέγμα σχέσεων, το οποίο αναπτύσσεται εμπλεκοντας την τοπική οθωμανική εξουσία, την κυπριακή εκκλησία, το «Κοινό Κυπρίων», τους εμπόρους, τους «εργαστηριάρηδες», το υπηρετικό προσωπικό, τους τεχνίτες, τους τοπικούς εργάτες και άλλους. Το συγκεκριμένο πλέγμα σχέσεων προσδιορίζει τις οικονομικές σχέσεις της υπό εξέταση περιόδου στην Οθωμανοκρατούμενη Κύπρο των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο διαφάνηκε ότι προκειμένου να επιτύγχανε μια εμπορική – ή και άλλη – επιχείρηση, η κατοχή διοικητικής θέσης έμοιαζε αναγκαία.